
gyónás

Hangjáték

MOMO KAPOR

Hangok:

Jelena
Plébános
I. Krónikás
II. Krónikás
III. Krónikás

(Akusztikus templom hideg hangtere. A csendből krónikások hangja merül föl, előbb az idő mélyéről, aztán közelebből és bánatos zengéssel, hogy valamivel később megint elenyésszen a sötétben. Gregorián korális)

- I. KRÓNIKÁS: A stoni születésű Nikola Biadjo úr 1348. június 8-án megüdvözült.
- II. KRÓNIKÁS: Isidor Levantin úr, a krétai születésű...
- I. KRÓNIKÁS: ...a siralom völgyéből elköltözött az örökkévalóságba. Uram, tedd a paradicsomot boldog lakóhelyéül! Sirja elé járulván a vének és az ifjak is könnyüiket hullaták, imáik pedig a tengeren túlra is elhallatszának.
- II. KRÓNIKÁS: Hat helyre vitetett hírül halála dátuma: magához szólítá az isten és megkegyelmezett neki.
- III. KRÓNIKÁS: Stijepo Jaketa Bobalj barát, a solini születésű...
- II. KRÓNIKÁS: ...csillagos augusztusi éjszakán zárta le a szemét, átkozott betegség gyúrta le...
- I. KRÓNIKÁS: Ó, szív, ha hét ég fölé szállasz, keresd meg halála kronogrammját isten kegyelme tengerében!
- II. KRÓNIKÁS: Džore Mihov barát, megholt 1423-ban.

III. KRÓNIKÁS: Sabo Slado barát lépett örökébe, aki rendet tartott a megyében és nemes lelkű vala. Gyógyítá a félkegyelműeket, és ezért a tanulatlan nép igen tiszteli. Vala néki egy szaracén gyűrűje, amelyet, midőn eldobott, a szerencsétlenek testét azonnal elhagyák a sa-nyargató gonosz szellemek. Saját szememmel látám, midőn az említett egy asszony tenyerébe tevő a gyűrűt, és a rontó szellemek sebzett nyúlként vinnyogtak, és az asszony azonmód megszólala.

I. KRÓNIKÁS: Sola Luj fia Tuceta barát — az úr megtestesülésének 1452. esztendejében fúlt vízbe, Krisztus sírjához való zarándoklás közben, a Málta nevű helységnél.

II. KRÓNIKÁS: Mi, Eugenie Felix Brutus del Monte, aranygyapjas vitéz, a római császár és a velencei dózse főparancsnoka, valamint a nápolyi királyi fenség dragonyos hadosztályparancsnoka ezennel tudatjuk a nemes polgárokkal és Szent Jakab városának minden lakójával, hogy isteni kegyelem segítségével ugyanezzel a katonasággal június 11-én letörtük a Megye és a Herceg földjének zendülőit, valamint a montenegrói útonállókat, s most várkapuik előtt állunk, minthogy istentől vezényelt fegyverünkkel meghódítottuk valamennyi tartományt és erődöt, ami utunkban vala, amiért is további előrenyomulásunknak immár semmi akadálya, mivel egyébként is síkságra érkeztünk...

(Harsonák)

III. KRÓNIKÁS: Ezért, ha el akarjátok kerülni a vérontást, küldjetelek egy vagy két követet, de azonnal! Ha ezt nem tartjátok tiszteletben és keményfejűek léstetek, jóságunk szigorúsággá változik, és tűzzel-vassal pusztítunk el benneteket. Még az anyaszív alatt hordott gyermeknek sem lesz maradása, mert a nehéztüzérség is készenlétben áll!

I. KRÓNIKÁS: Imígyen fújta meg Junio Džoni Matijašević urat, az itteni plébánost, a halál keserű szele, akit Eugenie Felix Brutus del Monte, azaz a „Véres kéz” vetett kardélre, mivel a szegény szerzetes jobb belátásra és a vallás tiszteletére akarta rábírní.

II. KRÓNIKÁS: Itt hagyta vala a nyáját, nagy-nagy szomorúság közepette, neki pedig kegyelmezzen meg a mindenható. Sóhajtozván jegyzém fel sírjára: „Ellenségeit üldözze örök vereség!” Vukašin Buno, plébános.

III. KRÓNIKÁS: ... ezüst és arany folyamok folynak.

(Gregorián korális)

(A holt hangok árnyékába Jelena hangja röppen be. Olyan női hang ez, amely a gyengédségre, perlekedésre, nevetésre, simogatásra, zsarolásra és gúnyoló-

dásra egyaránt kapható. Kéjteli hang ez, de mégis nagyon fiatalos)

JELENA: Mondja, hol találhatom meg a plébánost?
PLÉBÁNOS: Eppen vele beszél.
JELENA: Maga az? *(Felkacag)* De hisz alig idősebb nálam!
PLÉBÁNOS: Téved! Jóval idősebb vagyok...
JELENA: Mennyivel?
PLÉBÁNOS: Körülbelül kétezer évvel.
JELENA: Plébános trikóban! Bevallom, egészen másmilyennek gondoltam!
PLÉBÁNOS: Kiábrándult?
JELENA: Oh, nem! Ellenkezőleg, nagyon szép...
PLÉBÁNOS: Köszönöm.
JELENA: Azt se mondja, hogy foglaljak helyet? A kinti forró-sághoz mérten olyan kellemes hűvös van itt benn...
PLÉBÁNOS: Nem kínálom helyel...
JELENA: Megzavartam az olvasásban?
PLÉBÁNOS: Eltalálta.
JELENA: Haragszik?
PLÉBÁNOS: Türtöztetem magam.
JELENA: Nem valami túlzottan kedves, bíboros úr!
PLÉBÁNOS: Mindig ilyen öltözékben jár templomba?
JELENA: És maga trikóban misézik?
PLÉBÁNOS: A trikó és a fürdőruha között azért van egy kis különbség, nemde?
JELENA: Ha jól értettem, magát zavarja a bikinim?
PLÉBÁNOS: Nem engem — hanem ezt a helyet!
JELENA: Nem kell azért türelmetlenkednie. Azonnal leve-tem!...
PLÉBÁNOS: Megőrült! Mit tesz?
JELENA: Akkor hát mégis hagyjam magamon?
PLÉBÁNOS: *(kiszáradt torokkal)* Mért jött?
JELENA: Hogy magát lássam.
PLÉBÁNOS: Most, hogy látott, visszamehet a strandra. Isten vele.

(Gregorián ének röppen be a templomba, mint valami madár)

I. KRÓNIKÁS: Oracio Mažibrodíć barát 1764-ben, élete 68. esztendejében halt meg. Mindenkiel szépen bánt és igen erős ember vala; született Gackón. Kedvelte a tanult embereket, maga pedig úgy járt-kelt, mint valami legényember. Pestis végzett vele Konstantinápolyba menet, midőn a szultánnak akart panaszt emelni a Féliszeműnek nevezett templomrabló Mula Musztafa ellen...

III. KRÓNIKÁS: Rafo Vladjo Puca kormányzó vette át a megyét gyenge vállaira. És városunkat, Szent Jakabot, valamint a nyugati vidéket nagy nyomorúság érte, amintőt még se nem hallánk, se nem látánk. Minden jótól

- elhagyatván elnéptelenedett a föld, és se vezérünk, se oskolában tanító emberünk, se senkiük nem vala.
- I. KRÓNIKÁS:** Szent Jakab kapui előtt táboroz Mula Musztafa, a Félzemű, aki mindent felperzselt; és még ugyanez évben hó esett, a fagy tönkretette az olajfákat és a szőlőskerteket, olyan éhség dühöngött, amire emberemlékezet óta nem vala példa. Amerre csak léptél, mindenütt holtak feküvének. Fűveket, gyökereket, fakérget evének az emberek, meg macskákat, kutyákat... És eteték az éhezőket, ám mihelyest lenyelék a falatot, meg is halának.
- II. KRÓNIKÁS:** A jó nem múlik ki, hanem visszatér a jótévőhöz. Salvator Kornaco korculai születésű barát 1756-ban halt meg, Szent Jakab napján. Amen.
- I. KRÓNIKÁS:** Az egyik nemzedéket váltja a másik, de a föld örökkön örökké megmarad... A Nap felkel és leáldoz, s aztán ismét siet ugyanoda, ahol felkelt.
- II. KRÓNIKÁS:** Minden folyó a tengerbe ömlik és a tenger mégsem csordul ki, ugyanoda térnek vissza a folyók, ahol erednek is...

(A korális hirtelen véget ér)

- JELENA:** Maga ugye — fél?
- PLÉBÁNOS:** Én — mitől?
- JELENA:** Hát attól, hogy valaki betoppan és meglátja egy meztelen asszonnal... Nem úszná meg szárazon!
- PLÉBÁNOS:** Elhagyja már végre ezt a templomot vagy hívjam a harangozót?
- JELENA:** Túloz, bíboros úr, túloz az erkölcsével... Nézze csak meg jobban, milyen képeket őriznek a templomban! Mennyi meztelen nő! Igaz, nem olyanok, mint én — az a tömöttgalamb-típus például már régen kiment a divatból. Ma a fiús külsejű lányokat keresik. A tudósok azt bizonygatják, hogy az urbanizált polgárok rejtett homoszexuális hajlamait ébresztgetjük. Nézze csak — szűk csípők, széles vállak, hosszú lábak... Magának nincsenek valamilyen rejtett homoszexuális hajlamai, bíboros úr? Emlékezzen csak vissza a papneveldeben eltöltött évekre — azokra a szőke fiúkra, a közös fürdőzésekre, suttogásokra, egymás melletti fekhelyekre, vérrel pecsételt barátságokra, azokra az úgynevezett ártatlan ölelésekre és arra az illatra, bíboros úr, amely a hamvas gyermekéből szállt fel...
- PLÉBÁNOS:** Menjen el, kérem!
- JELENA:** Oh! Ne ilyen gyorsan!
- PLÉBÁNOS:** Ha azt hitte, hogy közönségességével elképeszt — tévedett! A magáról szóló hírek már jóval korábban megelőzték az érkezését.
- JELENA:** Valóban? És miről szólnak?
- PLÉBÁNOS:** Fürdött?...

JELENA: Igen, fürdöttem... Mi rossz van abban?
PLÉBÁNOS: Úgy fürdött, hogy semmi sem volt rajta!
JELENA: Szóval, figyelt valaki?
PLÉBÁNOS: Lényegtelen! De azt megtiltom, hogy itt feslettül viselkedjék. Menjen szépen oda, ahonnét jött is!
JELENA: Hogy gondolja azt, hogy megtiltja, bíboros úr?
PLÉBÁNOS: Szent Jakab tisztességes halásztelepülés. Menjen Dubrovnikba. Nincs messze!
JELENA: Sajnálom, bíboros úr, de az isten születésem pillanatában nem adott ruhát is. Csak a testemet ajándékozta. Az pedig, ahogy láthatta is, szép... Ezenkívül végső ideje már, hogy ebben a kis halászfaluban is föllendüljön az idegenforgalom!
PLÉBÁNOS: Meg vagyunk mi nélküle is!
JELENA: Csodálkozom magán, tisztelendő atyám! Hát még nem járt sohasem a Vatikánban?
PLÉBÁNOS: Voltam már kiránduláson.
JELENA: És nem látta ott az oszlopok erkélyeken azokat a Raffaelo-, Botticelli- és Tintoretto-festményeket? Mennyi feslettség! És mennyi póre test. Kurvák évakosztűmben... Hozzájuk mérten én apáca vagyok a biskinimben!
PLÉBÁNOS: Ilyesmiről nem vitálok!
JELENA: Szóval így! Ha valaki ottal a sarokba szorítja — akkor nem vitázik! Maga egy igazi inkvizítor! Persze, kedves inkvizítor. Nem hisz az érveknek, inkvizítor atyám?
PLÉBÁNOS: Számomra csak egy érv létezik — a hit!
JELENA: De miatta nem kell még lemondania a józan észről.
PLÉBÁNOS: Pedig én már mindenről lemondtam.
JELENA: Mi az a minden?
PLÉBÁNOS: A számvetés nem tartozik magára.
JELENA: Ne zsörtölődjék már, bíboros úr! Nem mondott le maga semmiről. Mert egészen jól táplálkozik itt, s még szolgálja is van, akit pedig oly nehéz manapság beszerezni. Ha kinn maradt volna velünk, testalkatára való tekintettel, legjobb esetben is csak pályamunkás vagy nyugat-németországi emigráns lehetett volna. Valamilyen távvezetéken vagy szennyecsatornán dolgozna — mindegy! Tudja maga egyáltalán, hogy mennyibe kerül ma egy kilogramm dalmát füstölt sonka?
PLÉBÁNOS: A zabáláson kívül más is létezik a világon.
JELENA: Mi az a más?
PLÉBÁNOS: Hány éves?
JELENA: Ezt sohasem kérdezik egy hölgytől! Úgy látszik, képtelen palástolni paraszt származását.
PLÉBÁNOS: Szóval?
JELENA: Mondjuk, huszonnyolc...
PLÉBÁNOS: Ha ez idő alatt nem ismerte meg, hogy mi az a más, akkor nem ismeri meg soha!

JELENA: Maga kegyetlen! De legalább beszélget velem! Megértem — nem valami kellemes itt élni ebben a pusztaságban, anélkül, hogy a gondolatait bárkivel is megosztaná...

PLÉBÁNOS: Az ajtót ott találja az oltár mellett, jobbról, ha egyáltalán tudja, mi az az oltár!

JELENA: Kár! Pedig éppen szerettem volna meggyónni.

PLÉBÁNOS: Isten vele!

JELENA: Vagy nem gyónhat meg mindenki?

PLÉBÁNOS: Joga van rá mindenkinek! És a gúnyolódásra is joga van, de majd a másvilágon felelnie kell érte!

JELENA: Mennyibe kerül?

PLÉBÁNOS: Mi, hogy mennyibe kerül?

JELENA: A gyónás.

PLÉBÁNOS: Vallásos?

JELENA: Megkeresztelték, mint mindenkit a háború előtt.

PLÉBÁNOS: Nem akarom meggyóntatni!

JELENA: Valóban?

PLÉBÁNOS: Menjen el! Nincs több vesztegetni való időm magára.

JELENA: Ha jól értettem, maga megtagadja a segítséget az eltévedt báránycának?

PLÉBÁNOS: Az efféle trükkökkel itt nem boldogul!

JELENA: Rendben van, bíboros úr, rendben van! Elmegyek, e szent pillanatban elmegyek, ne zavartassa magát! És fogyassza csak továbbra is azt a kenyeret, amit a szegény halászok és szőlőtermelők maguktól vonnak meg. Csupán próbára akartam tenni — s most már mindent tudok.

PLÉBÁNOS: Próbára akart tenni?

JELENA: Valójában megpróbáltam még egyszer összebékülni az emberekkel és az istennel. Amint látja, nem sikerült.

PLÉBÁNOS: Várjon, nem értem egészen...

JELENA: Ismét meggyőződtem arról, hogy mi a hit, a büntetés, az elégetés, a tűz és a kéz lecsapatása... Nem változnak meg maguk még az elkövetkezendő kétezer év alatt sem. Különben, mincs is rá annyira szükségem! Élhetek én magam is! Ha pedig kell, majd meggyónok a sátánnak...

PLÉBÁNOS: *(ijedten imát kezd mormolni)* Ave Maria, gratiae plena...

JELENA: *(dölyfösen fölnevet)* Már megint megijedt, bíboros úr!

PLÉBÁNOS: Magát féltem, asszonyom!

JELENA: Valóban?

PLÉBÁNOS: Elcsábította a sátán!

JELENA: Az egész világot elcsábította! Olvas maga valaha is újságot?

PLÉBÁNOS: Ne beszéljen így! Egy napon majd mindannyian az Úr elé járulunk, s akkor felelni fogunk a tetteinkért...

JELENA: De maga nem fog! Maga már helyet bérelt a mennyország földszintjének első sorában és két alig használt szárnyat is beszerzett! S talán még hárfát is, nemde?

Igazi egyházi hivatalnok lett, mint a többi! Undorodom, hogy ennyire eltelt és elégedett a tisztaságával. Mi pedig, a többiek, majd az örök tűzön pörkölődünk, mi!? Hogy érzi magát, mint afféle földön járó szent? Mindnyájan vétkesek vagyunk...

PLÉBÁNOS:

JELENA:

Úgy viselkedett velem, mint egy kurvával! Rendben van, lehet, hogy kurva vagyok, mondjuk, hogy az vagyok! De legalább nem vagyok olyan hiú, mint maga! Azt viszont tudja, hogy — az istenkáromlásán kívül — minden bűn megbocsátható. És emlékezzen csak vissza, ki törölte meg a keresztre feszített Krisztus homlokát, ott azon a hegyen! Valamilyen pap? Valamilyen zsiros büntelen, aki röfög az elégedettségtől, mert tiszta? Nem! Egy kurva! Igen, igen, mit ráncolja a homlokát. Kurva. Kurvaaaa! Nincs joga csak a magáénak tekintenie az istent. Nem lehet a magántulajdona. És az édesapja nem magára hagyta örökségbe! Igen, ezt illik tudnia, és így is kell viselkednie! Azért jöttem, hogy segítsen — ki tudja, lehet hogy most elmegyek és öngyilkos leszek a strandon —, maga meg itt elutasít, anélkül, hogy meghallgatná, mit akarok mondani. Felolvassak valamit?

PLÉBÁNOS:

(továbbra is imát mormol) ... és bocsásd meg a mi vétkeinket!

JELENA:

Íme, itt, a Bibliában minden meg van írva! Csakhogy maga ezt a könyvet csakis hivatali kötelességből olvassa! Hol az a hely, ahol megkövezik a kurvát?

PLÉBÁNOS:

JELENA:

János Evangélioma. Nyolcadik rész, harmadik vers... Igen, itt van! (Izgatottan olvassa) ... „Az írástudók és a farizeusok pedig egy asszonyt vivének hozzá, akit házasságtörésen kaptak vala, és a középre állítván azt,

4. Mondának néki: Mester, ez az asszony tetten kapott, mint házasságtörő.

5. A törvényben pedig megparancsolta nekünk Mózes, hogy az ilyenek köveztessenek meg: te azért mit mondasz?

6. Ezt pedig azért mondták, hogy megkísértsék őt, hogy legyen őt mivel vádolniok. Jézus pedig lehajolván, az ujjával ír vala a földre.

7. De mikor szorgalmazva kérdezték őt, felegyenesedve monda nekik: A ki közületek nem bűnös, az vesse rá először a követ.

8. És újra lehajolván, írt vala a földre.

9. Azok pedig ezt hallván és a lelkiismeret által vádoltatván, egymás után kimenének a vénektől kezdve mind az utolsóig; és egyedül Jézus maradt vala és az asszony a középén állva.

10. Mikor pedig Jézus felegyenesedék és senkit sem látva az asszonyon kívül, monda néki: Asszony, hol

vannak azok a te vádlóid? Senki sem kárhoztatott-é téged?

11. Az pedig monda: Senki, Uram! Jézus pedig monda néki: Én sem kárhoztatlak: eredj el és többé ne vétkezzél!"

Íme, az ember! Én meg azt hittem, hogy egy ilyen csendes, tiszta helyen élhet még valaki, aki nincs egészen beszennyezve a rossztól. Azt hittem nem ütközöm újabb fondorlatba, ami elől menekültem. Azt hittem eddig, hogy ez csak a politikusok, írók és kereskedők tulajdonsága... De nem! Plébános úr már megszokta az uralkodást és a mások engedelmességét. Elvesztette a gondolkodó ember tulajdonságait! Körülveszik a gyermetegek, akik elhiszik cirkuszi hókuszpókuszait az üstökről és a bennük rotyogó vétkezőkről. És csókolják a kezét, mert tisztelik, de maga — milyen ravasz! Fontossága tudatában odanyújtja a kezét, és élvezi a csókjaikat!

PLÉBÁNOS: Nem nekem, hanem az általam képviselt anyaszentegyháznak csókolnak kezét!

JELENA: Micsoda bölcs mondás! De mihelyt betoppan valaki, aki a saját fejével gondolkodik és a maga módján, maga pánikot csap! Mert a maga hazug világa összeomlik és darabokra törik és ekkor, hogy megmeneküljön, nyomban a sérthetetlen parkőr szerepét veszi át, aki este tízkor mindenkit hazaküld! Hát figyeljen ide! Ez nem a maga szentélye! A templom mindenkié, a templomba mindenki bemehet, hogy élvezze a hűvöst, a zenét — vagy amit éppen akar! Imádkozhat, elüldögélhet benne mindenki vagy egyszerűen csak rágondol valami kellemesre. Ezenkívül olvassa el, hogy itt fenn mit ír: „Ez a műemlék az állam védelme alatt van.” Az állam, én vagyok! Ezért ne próbáljon innen kidobni; mert nemcsak a pápánál, hanem az államhatalomnál is panaszt teszek! Ha nem tetszik a társaságom, elvonulhat a szobájába, vagy oda, ahol jól érzi magát. Én itt maradok. Itt!!! *(Elsírja magát)*

PLÉBÁNOS: Mire valók a könnyek? Van még talán más mód is...

JELENA: *(zokogva)* Kinek?

PLÉBÁNOS: Mindenkinek, aki időben bűnbocsánatot kér.

JELENA: *(még mindig zokog)* Úgy gondolja, hogy még nem késő?

PLÉBÁNOS: Ha őszinte lesz.

JELENA: Az ördögbe is! És ki hallgat majd meg? Manapság mindenki önmagával van elkeveredve! Egyáltalán kit érdekel más nyomorúsága?

PLÉBÁNOS: Vannak még emberek, akik meghallgatják.

JELENA: Hiábavaló!

PLÉBÁNOS: Hagyja már abba azt a sírást... A magasságos úgyis

megérti... Énáltalam, mert az én dolgom, hogy közbenjárjak!...

JELENA: Valóban megtenné?

PLÉBÁNOS: Megígértem. És sohasem vonom vissza a szavamat!

JELENA: Úgy gondolja, akkor megkönnyebbülök?

PLÉBÁNOS: Föltétlenül. Amikor pedig megkönnyebbül, úgy érzi majd magát, mint az újszülött.

JELENA: Mikor fogad?

PLÉBÁNOS: Az magától függ...

JELENA: Köszönöm. Most mennem kell...

PLÉBÁNOS: Várni fogom.

(Gregorián korális)

- I. KRÓNIKÁS: Radat Andjeli Radovani, megholt 1794-ben.
- II. KRÓNIKÁS: ... a híres „Il regno degli Slavi” című mű szerzője, kalligráfus és igen tanult ember. Fiatal korában nagy becsben valának a szonettjei. Mértéktelenül szerette az italt, és öreg korában valamilyen Ivana Vlaho nevű szolgáló után bomlott. Szeretett még az órákkal bibelődni.
- III. KRÓNIKÁS: Befejeztem volt az ő krónikáját, és folytattam az enyémet. Elmúlt a szép nyár, és íme, most már köd üli a tájat. Kezem a hidegtől elgémberedett, s ezért leteszem a pennát. Mavro Sorbini plébános, 1802. Aki majd engem követ, írja ide halálom dátumát. Ámen. Ámen. Ámen.
- I. KRÓNIKÁS: 1832. Én, Serafim Sorgo, plébános, Mavro Sorbini megyéjét örököltem, akinek a testét eme templom köve alá temettük, az oltártól jobbra és 16 lépésre az oszlopos erkélytől.
- II. KRÓNIKÁS: Luigi Šola Grgur, aki kétoszlopos erkélyt épített és a keresztények adományából kápolnát emelt, született Konavljén...
- III. KRÓNIKÁS: ... meghalt Szent Jakabon. Pihenjen békében, béke poraira!
- II. KRÓNIKÁS: ... áldott legyen az, aki ezeket a sorokat megmenti a feledéstől és visszahozza a napvilágra, amely bennünket, bűnösöket beragyog.
- I. KRÓNIKÁS: ... ezüsttel és arannyal teli folynak a folyók!
- III. KRÓNIKÁS: Az elkövetkező 20 esztendőben nem történt semmi különös, csupán Savoyai herceg perzselte fel Župát. Katonái hat aranyozott szattyánbőr kötésű könyvet, tizenkét mezopotámiai szőnyeget, nyolc hordó elsőrendű bort, tízezer csillogó aranytallért, öt vég arannyal és ezüsttel hímzett damaszt selymet, harminc karvastagságú gyertyát és egy új vörösréz harangot vittek el, ezenkívül pedig negyven szarvasmarhát, hogy a letarolt szőlőskerteket ne is említsem... Filip Grešković. Érje utol a büntetés ezeket a pogányokat. Ámen.

- II. KRÓNIKÁS: A hatodik hónapban megszületett a kis herceg és nagy volt a vigalom, három napig dörögtek az ágyúk.
- I. KRÓNIKÁS: Elfogtak két tolvajt, egynek meg lecsapatták a kezét.
- II. KRÓNIKÁS: Oro Jakin barát. Született Cílipin, meghalt...
- III. KRÓNIKÁS: ...Szent Jakabon 1921-ben. Lučičin temették el, mert a megboldogult plébános az egyházi törvények szerint nem adhatta rá áldását, mivel önkezőleg vette el az életét, mégpedig a következőképp: a negyvenkilós vörösréz harangot a nyakába kötötte, belegázolt a tengerbe, és mindaddig ment, amíg el nem fogyott a levegője. Pontosan az osztrigatelepi oszlopai alatt találták meg, ahol a nép emlékezete szerint hajdan köfőjtő volt. A dubrovnikai püspökség kancelláriája ugyanaz év november 18-án értesítettett. Augustin Jakelia barát, Rosario Úrasszonya templomának plébánosa.

(A lassan elcsendesülő gregorián korálisba kövezeten csattogó cipősarok-kopogás vegyül)

- JELENA: *(mintha olvasna)* ...ezerkilencszázhatvankilencben sátán tűnt fel egy asszony képében. Szégyentelenül mezítelen testtel behatolt a szentélybe és bájaival kísértésbe akart hozni...
- PLÉBÁNOS: Már megint mezítelen! Ez több a...
- JELENA: *(folytatja)* ...abban a pillanatban, amikor keresztet vetettem, kígyóvá változott, és elmenekült az autótól felé. Bíboros úr, fogalma sincs, hogy mennyire hiányzott egész délután!
- PLÉBÁNOS: Kár, hogy nem válaszolhatok a maga hangnemében!
- JELENA: Úgy, úgy, csak duzzogjon!... De figyeljen ide... Az, a dátumokkal, amit olvas, úgy hiszem, nem egészen világos előttem...
- PLÉBÁNOS: Közülünk mindenki ott folytatja a krónikát, ahol az őt megelőző abbahagyta. Mindenki halálát az utána következő jegyzi be.
- JELENA: És maga... És magának is van dátuma?
- PLÉBÁNOS: Mint az előttem járóknak.
- JELENA: És... És — láthatom?
- PLÉBÁNOS: Mit érne, ha megtiltanám — végül úgyis úgy lesz, ahogy maga akarja!
- JELENA: *(végre elkomolyodva olvas)* ...születtem 1937. április 8-án. *(Ideges nevetés)* Én is belekerülök a krónikájába?
- PLÉBÁNOS: Meglehet.
- JELENA: Megtehetnénk azt ma?
- PLÉBÁNOS: Állok a rendelkezésére.. Kövessen!

(Orgonaszó)

- JELENA: Mért kell ebben a fülkében ülnünk? Semmit sem lehet látni!
- PLÉBÁNOS: Legalább könnyebben kitarja a szívét, ha nem látja azt, akihez beszél...
- JELENA: Csakhogy én megjegyeztem a szemét; zöldek, a szembogara körül meg apró sárga pontocskák vannak. Ha nevet, a pontocskák megritkulnak, ha pedig haragszik, elsötétülnek. Mondta már magának valaki, hogy a legszebb szemei vannak a környéken?
- PLÉBÁNOS: Kezdjük hát!
- JELENA: (suttogva) En már gyónok!
- PLÉBÁNOS: Mért suttog?
- JELENA: Sötétben mindig suttogok. Ezenkívül a leheletét is érzem... És maga az enyém?
- PLÉBÁNOS: Ki kit gyóntat itt?
- JELENA: Csak kérdeztem...
- PLÉBÁNOS: Szóval?
- JELENA: Sürgeli az erotikus jeleneteket?
- PLÉBÁNOS: Már olvastam a Dekameront.
- JELENA: Hát szabad?
- PLÉBÁNOS: Ismerni kell az ellenség fegyverét, ha csatát akar nyerni, nemde?
- JELENA: Szentháború?
- PLÉBÁNOS: Bizonyos értelemben.
- JELENA: Kellemes hangja van. Azaz, maga, éppenséggel aranyos, istenemre. Szokott tükörbe nézni?
- PLÉBÁNOS: Csak ha borotválkozom.
- JELENA: Öröm magával beszélgetni. Tudja, mindeddig csak impotens szájhősökkel találkoztam, akik minden mondatot úgy kezdenek, hogy: Én! Tudja, milyen komplikált és mennyi erőfeszítésbe kerül az, hogy az ember hozzászokjon ezekhez a dolgokhoz, hogy ne kerüljön el a mások disznóságain? Emlékszem, pár évvel ezelőtt még majd meghaltam szégyenemben, ha egy színész hamisan játszott a színházban! Majd elsüllyedtem a föld, amikor azt láttam, hogy a televízió valamelyik műsorvezetője — abban a hiszemben, hogy felülmúlhatatlan — pózba vágta magát... Pózba?
- PLÉBÁNOS: Pózba?
- JELENA: Már megbocsásson; ezzel a kifejezéssel azt illetik, aki a saját esélyeit csökkenti — elég világos vagyok?
- PLÉBÁNOS: Úgy hiszem, értem...
- JELENA: Csak nemrég sajátítottam el annak a tudományát, hogy mások dolgai ne érdekeljenek. Megvallok valamit: időről időre még élvezem is a kellemetlen helyzeteket! Szép siker, nemde?
- PLÉBÁNOS: Ahogy vesszük...
- JELENA: Tetszik nekem ez a hely! És úgy hiszem, ez a film-előhívásra alkalmas fülke is tetszik. Egy kissé a ha-

lára emlékeztet! Márpedig olyan szép, ha az emberek kitalálnak egy dobozt, amely a púderra vagy a halálra — esetleg a tömjénre — emlékeztet, szép ha évente egyszer blöffölés nélkül beszélhetnek egymással...

PLÉBÁNOS:

Hogy mondja?

JELENA:

Persze, persze! Elfelejtettem, hogy mi tulajdonképpen két különböző nyelven beszélünk. Elnézést! Blöffölni annyit tesz, mint a színházon kívül színészkedni. Hazudni, de nemcsak hazudni, hanem a magatartást a hazugsággal is elvegyíteni. Egyszóval: blöffölni. Nem, nem tudom ezt megmagyarázni!

PLÉBÁNOS:

Ne erőltesse magát. Inkább folytassa!

JELENA:

Ez a fülke az a hely, amely az egész e nyári bűneim után eszembe jutott. Biztos vagyok benne, hogy az, amit most mondok, köztünk marad! Bár az is igaz, hogy mindazt, amit most magának mondok el, másnak is elmondhatnám. Én nem röstellem a tetteket és az érzéseimet! De mit ér, ha valakinek meggyónok valamit — akkor amíg csak élek, barátságban kell vele lennem, mert ha összekapok vele, mindazt, amit elmondtam, felhasználhatja ellenem. Egyfajta megállapodás ez, amely megköti az ember kezét! Tudja, legjobb volna, ha mindazok, akik túl sokat tudnak rólam — halottak volnának! Igen, igen, halottak! És van itt még valami: ha valakit a bajaival és a piszkos dolgaival traktál — akkor ő ugyanabban a percben szükségét érzi, hogy magára löcsölje: a saját novellát! Olyasmi ez, mint a titkok kicserélése, érti? Ily módon egymás titkai felett őrködnek, s ha az a másik dumálni kezd — maga szépen befogja a száját a novellaküldeményekkel! Megsúgok valamit: egyre kevesebb az olyan ember, aki tud valamit és hallgat, és egyre több az olyan ember, aki alig várja, hogy azt, amit tud, kifecsegye, maga ellen fordítsa!

PLÉBÁNOS:

Szép kis pokolban él!

JELENA:

De ez még semmi! Látnia kellene Amerikát! Ott, szavamra, busás összeget fizetnek az emberek az orvosoknak csak azért, hogy hetente egyszer bőrdíványra feküdjenek és gyermekkorukról regéljenek! Tavaly magam is láttam ezt New Yorkban! Végül is — mit tegyek? Fussak az erdőbe és kiáltsak a szélbe? Utazzak másodosztályú vonatfülkében, és tegyek valómást a véletlen útitársaknak? Próbáltam már ezt is! De csak addig volt szép, amíg tartott az éjszaka, reggel meg! Istenem, reggel meg szánalmas volt minden — eltűnt a szemek csillogása, odalett a simogató kéz, s ugyanígy odalettek azok a párafelhők is, amelyek az ablak mellett szálltak! Csak a reggeli szakállba bújt arcok, a padlón eltaposott cigarettacsonkok, almacsutkák és narancshéjak maradtak meg!

Félbehagytam az utazást csupán azért, hogy ne bámuljam azt az embert, aki egyetlenegy éjszaka mindent megtudott rólam! Ma, ha utazom valahová, hálókocsival megyek és a fülke mindkét fekhelyét kibérellem! És amikor már mindenre keresztet vetettem, ott feküdtem lenn, azon a kis strandon, az osztrigatelep mellett, s akkor arra jött maga a parton. Olyan soványan, feketébe öltözötten inkább szellemre hasonlított, mint élő emberre. Mintha valakinek az árnyéka lépkedett volna! Közvetlenül mellettem haladt el, anélkül, hogy rám tekintett volna, pedig anyaszűz meztelenül feküdtem. Békességet láttam az arcán. És arra gondoltam: Íme az ember, aki fölfedezte a titkot, bár nem idősebb nálam! Másnap ide jöttem, és az előtte való egész éjjel úgy éreztem magam, mintha valami szépnek, kedvesnek vagy mit tudom én minék a küszöbén állnék! Úgy éreztem magamat, mint a gyerekek ünnepek előtt, amikor abban bíznak, hogy valamilyen hihetetlenül fontos esemény történik velük. Ehhez hasonlót, higgye el, kislány korom óta nem éreztem! Egyszerre minden titokzatossá vált — a táj is, a kikötött csónakok is és a növények is, amelyeket addig észre sem vettem. Olyan morajló és biztonságos volt minden... Hogyan magyarázzam meg? Vagy untatom?

PLÉBÁNOS: Beszéljen csak, beszéljen! Ha kibeszéli magát, megkönnyebbül.

JELENA: Biztos ez... atyám? Biztos benne, hogy képes lesz megérteni? Persze, a saját szemszögéből! Mert azt hiszem, hogy maga sohasem vétkezett még...

PLÉBÁNOS: Senki sem egészen tiszta, drága asszonyom. Mire válnak akkor a templomok? Arra, hogy megszabaduljunk bennük a bűneinktől és amikor út majd a megváltás órája, tisztán álljunk az Úr elé...

JELENA: *(nevet. Előbb röviden, aztán egyre hangosabban. Fékeltelen nevetése betölti a katedrális)*

PLÉBÁNOS: Valami nevetségeset mondtam?

JELENA: Dehogy! Csak arra gondoltam, hol végződik a modern idő! Istenem, az összes elektromos gép, a bolondos holdutazás, a televízió mellett, a tengernyi lélekelemző könyv, a happening és a legbölcsebb lélekidomárok mellett — én itt ülök, isten háta mögött, és meggyónok egy falusi plébánosnak! Íme, meddig jutottunk!

PLÉBÁNOS: Először is, kedvesem, egyetlenegy hely sem isten háta mögötti! És ne feledje, minden ember egyforma — a szegény is, a gazdag is, a bölcs is meg az is, aki ostoba. Meg nagyon írva: „Boldogok a lelki szegények — mert övék a mennyek országa.” Ami pedig azokat a dolgokat illeti, amelyekkel a maga hiábavaló világa büszkélkedik (mert az nem az én világom, s nem a szegény földművesek és halászok világa),

azokról tudnia kell, hogy a sátán formaváltozásai. Mert többé nem hatalmas fölszarvazott macska az, ahogy együgyűségükben elődeink hitték, hanem lehet, hogy a postás, aki zsarolólevelet továbbít; a lift, amellyel le-föl szaladgál, anélkül, hogy gondolna valamire; vagy egyszerűen a felhők felett zúgó repülőgép, amikor azt hiszi, hogy az ember leigázta a természetet, vagyis az istent — nem is sejtjén, milyen csalóka és olcsó ez a győzelem. Pedig lehet, hogy épp abban a pillanatban rák vagy valamilyen más gyógyíthatatlan betegség emészti magát... Mert mi a sátán? Valami, ami a Földgolyó egyik pontjáról a másik pontjára üzi az embert, ami arra kényszeríti, hogy megkóstolja ezt vagy azt az italt, hogy elfecsérelje a pénzét és az idejét... Hallgatjátok egymást, de nem értitek, mert így rendelte el az isten, amikor Babel tornya építésekor az eget is meg akarták ostromolni!

JELENA: Rendben van, nem titkolom, hogy ahhoz a világhoz tartozom! De azt is mondta: még nem késő.

PLÉBÁNOS: Sohasem sülyedhet olyan mélyre az ember, hogy ha időben bűnbocsánatot kér, ne részesüljön isten kegyelmében! Folytassa!

JELENA: Váltogattam az idegen ágyakat, anélkül, hogy bármire gondoltam volna. Csak úgy megszokásból! Mert mindnyájan gyönyörködtek bennem, hajtogatták, hogy jól nézek ki, s azért, mert végtére is ez volt a mi életstílusunk. Mindazok a férfiak úgy összekeveredtek bennem, mint a kártyalapok. Nem tudtam megkülönböztetni az arcukat, szokásukat, kezüket, a szobájukat, ahol ébredtem és a fürdőkádjukat, törülközőjüket, gramofonlemezeiket sem, amelyeket aközben hallgattunk, amíg az történt! Egyesek tehetetlen emberkének bizonyultak, és zokogtak a vállamon, mások közömbösek és önzők voltak, míg megint mások gombos kéjvágyók — valóságos állatok! És végül mindez egyetlenegy éjszakába, egyetlenegy cigarettahamuval, verejtékkel és unalommal átítatott ágyba torkollt. Azután tükör elé álltam, és bámultam az arcomat. Festékért nyúltam, előbb kékre, majd feketére festettem a szemhéjamat, aztán meg beporoztam az orrom, és elindultam valahová, mint valami holdkóros. Igen, mint valami holdkóros! Van az úgy, hogy az ember bizonyos időt úgy él át, mint valami alvajáró, holott voltaképpen nem is él. Ne, ne mondjon semmi okosat — mert semminek sem lesz rám hatása mindaddig, amíg azt nem érzem magam is! És egyszer annak is meg kell történnie!

PLÉBÁNOS: Minek?

JELENA: Gondolom annak az átváltozásnak... A lepkebáb ébredésének. Vagy valami ilyesminek!

- PLÉBÁNOS: Valamennyi hely közül mért választotta éppen Szent Jakabot?
- JELENA: Egy este leittuk magunkat, de mégis unatkoztunk. Dubrovnikból északra indultunk az autóúton. Nem bírtam őket tovább elviselni és kiszálltam a kocsiból. Úgy rémlett, hogy itt csend van és az embernek nem kell örökké másnak mutatnia magát, mint ami. Ennyi volt az egész!
- PLÉBÁNOS: Elmondott mindent?
- JELENA: Mindent.
- PLÉBÁNOS: És most megkönnyebbült?
- JELENA: Úgy érzem, nem.
- PLÉBÁNOS: Valóban?
- JELENA: Még csak most kuszálódott össze minden!
- PLÉBÁNOS: Hogyan?
- JELENA: Látja, a világ összes dolgai közül, amelyek boldoggá tehetnek, én egyetlenegyét választottam — magát...
 PLÉBÁNOS: Én nem vagyok dolog!
- JELENA: ...de maga nem is lehet az enyém. Olyan ez, mint amikor magáé a legdrágább zongora, de nem tud rajta játszani. Mint amikor esőben egy bezárt kastély előtt áll, de nincs kulcsa, hogy bejusson.
 PLÉBÁNOS: Ez az érzés ismeretlen előttem!
- JELENA: Oh, én ebben szakértő vagyok. Egyszer autóstoppal utaztam...
- PLÉBÁNOS: Autóstoppal? Mit jelent ez a szó?
- JELENA: Kimegy az útra, és odaáll a jobb szélére. Amikor jönnek az autók, fölemeli az ujját, így, és a lehető legbájosabban rámosolyog a sofőrre. Neki csak egyetlenegy pillanat áll a rendelkezésére, hogy észrevegye magát, mielőtt még elrohan, és magának ezt a pillanatot úgy kell kihasználnia, hogy a fejébe, a szemébe, az emlékezetébe is maga ivódjon be, lefékezze a kocsiját, s magát megmentse a gyaloglástól. Ez az autóstop!
- PLÉBÁNOS: Szóval: tetszeni valakinek!
- JELENA: *(főlkacag)* Dehogyan! Az autóstop: az az idegen gépkocsi leállítását jelenti az úton!
- PLÉBÁNOS: És mi történik azután? Akart még valamit mondani?
- JELENA: Egyszer így rám esteledett a néptelen betonúton, a síkságon. Száz kilométer körzetben csak egyetlenegy ház volt, s azt is széles, sötét kert választotta el az úttól. Ott álltam a ház kapujában, és vártam, hogy elálljon az eső, ami tiszta hülyeség volt — mert ekkor már két hétig megállás nélkül szakadt. A kert rácskerítésén át a szobában járkáló tulajdonos árnyékát figyeltem. Az az ember odament a könyvszekrényhez, és leemelt egy kötetet. Szinte biztosra vettem, hogy Graham Greene valamelyik bűnügyi regényét vette a kezébe — akit istenfítek! Egy asszonyt is láttam, ahogy megveti az ágyat; egy percre meglebbentette a

fehér, kikeményített lepedőt — és én megesküdnék rá, hogy egészen hozzám hallatszott a suhogása, s a fől szálló levendula illatot is érzem, habár a ház és a kapu közt több mint húsz méter távolság volt. Úgy éreztem ekkor magam, mint valami törvényen kívüli, érti? A kert egyik oldalán a normális világ, a másik oldalán pedig — az út, a törvénytelenység, az eső és a sofőrök, akik mindig megfizettetik szolgálataikat...

PLÉBÁNOS:

JELENA:

Csak nem akarja azt mondani, hogy azokkal is... Éppen azt akarom mondani! Elöttem volt az éjszaka, s ha szerencsés vagyok, egy tehergépkocsi a következő száz kilométerre. Mert ilyen időben és éjszaka legfeljebb tehergépkocsikkal találkozhatott; a gépkocsik ritkaságszámba mentek. Tudtam mi vár rám: egy sofőr, akivel megosztom majd a vezetőfülke zsíros fekhelyét, vöröshagyma- és benzinbűzét. De ki lesz ez? Ki vesz maga mellé? És rám kényszeríti-e majd, hogy vedeljem a pálinkát vagy, ami még rosszabb, azt a ragadós likórt, amely a benzinkutak legelőkelőbb itala, s a tékozlás utolsó sikolya? Íme, mire készültem fel azon az éjszakán, amikor azt a boldogan pihenni térő családot figyeltem...

PLÉBÁNOS:

JELENA:

Szegény gyermekem... Később ismét visszanyertem, vagy helyesebben mondva, ismét élveztem mindazokat a dolgokat — gondolom, a bűnügyi regényeket, a kandallóban a tüzet, a puha takarót, a gramofonlemezeket, a Sylvester konyak illatát... Mégis ez nem ugyanaz, mint, amit ott láttam, annál a vidéki családnál, bár az én lakásom sokkal nagyobb és berendezettebb is lehet — de azt a melegséget és azt a biztonságot, amit azon az éjszakán véletlenül pillantottam meg, soha el nem érem. Érti?

PLÉBÁNOS:

JELENA:

Teljesen megértem!... Látja, beszélhetek magával, mindent megvallhatok magának, jobban, mint bárkinek, sőt még meg is érinthetem... *(Suttogva)* Hol van...

PLÉBÁNOS:

JELENA:

(suttogva) Itt...

PLÉBÁNOS:

JELENA:

Szabad? Igen, szegény gyermekem, igen... Karcsó, száraz ujjai vannak... Istenem, milyen hosszúak! Sose hittem volna, hogy egy férfi ujjai ilyen karcúsak és finomak lehetnek... Atyám, engedje meg, hogy megérintsem őket az ajkammal... Szabad?

PLÉBÁNOS:

JELENA:

Szabad, szegény gyermekem, szabad... Látja, az ajkam a tenyerén pihen, maga pedig mégis oly elérhetetlenül messze van tőlem, hogy én mindörökké elvesztem. Úgy érzem, egy ilyen tiszta ember mellett százszor vétkesebb vagyok... Atyám, maga, maga is megsimogatott?

PLÉBÁNOS: Sokat szenvedtél, lányom... Hogy hívnak?
JELENA: Jelena...
PLÉBÁNOS: Amikor először megpillantottalak, lent az osztriga-
telep mellett, rá se gondoltam...
JELENA: Atyám, tegye a kezét a testemre, könyörgöm, kö-
nyörgöm...
PLÉBÁNOS: Oh, igen, igen...

*(A gregorián korálisba a három kórusban beszélő
krónikás hangja vegyül)*

A HÁROM KRÓNIKÁS:

Ezt a templomot isten megtestesülésének 1286. évé-
ben Orhan fejedelem építtette a sátán feletti győze-
lem dicsőségére, felszenteltetett pedig Acolina bíboros
kegyelméből Rosairo Úrasszonyának, Szent Jakab vá-
rosa védőszentjének nevével...

I. KRÓNIKÁS: A világtól csuhával és falakkal, ezenkívül pedig he-
gyekkel és tajtékzó hullámokkal elszigetelten rovom
e sorokat, abban a hiszemben, hogy egyszer majd
valamilyen velem együtt érző szenvedő elolvassa
őket. Rudjer Bartolo Rókus, akinek a csontjai hiába
fognak elporladni e szentély lábai alatt...

*(A Krónikások hangjába a Plébános és Jelena szerel-
mes suttogása szüremlik. Ezek fojtott hangokból és
szaggatott „Ah” vagy „Oh, ezt ne, ne!” felkiáltásokból
állnak. A hallgatónak mindvégig kétközben kell ma-
radnia, hogy voltaképpen mi is történik a templomban
kettőjük között. Jobb, hogy féljen a saját gondol-
taitól, mint hogy biztosan tudja)*

II. KRÓNIKÁS: Átkozott száműzetésem öblében teljes huszonöt esz-
tendőn át számoltam a dagály és az apály váltakozá-
sát. Láttam miképp telnek meg a kagylóhéjak, láttam
az olajbogyók érését, és a vadak üzekedését is láttam.
Szemmel kísértem, miképp nőnek a gyerekek és ho-
gyan mennek el meghalni a háborúban vagy kemény
munkában. Láttam áldott asszonyokat, akik tegnap
még mint kislányok a homokban játszottak, láttam
mint gömbölyödik a derekuk, mint árasztja el a szem-
műket valami csodálatos ragyogás — hallottam a cse-
csemők sírását, és magamba szívtam az éppen csak
megásott sír szétpergő göröngyeinek a szagát. A halak
sokasodtak a halászok örömére, a kecskék és a juhok
sokasodtak a pásztorok örömére, a gyermekek megszü-
lettek a férjek örömére, az olajfák ágai letöredeztek a
termés súlya alatt a földművesek örömére; éltető
nedvek keringtek az állatokban és a növényekben,
egyszóval mindabban, ami az öblben élt. Engem pe-
dig megmérgeztek a dohos és penészes krónikák, mi-

dön azt néztem, miképp iramlik el mellettem az élet, amit nem éltem soha. Uram istenem, miért róttad rám ezt a büntetést, amikor arra születtem, hogy hússal, véremmel és simogatásommal is ünnepelek. Miért, miért, oh, vajon miért?

JELENA: Hát nem mindegy, hogy hol?

PLÉBÁNOS: Ne, ne, ne kényszeríts ilyesmire! Azt nem tehetem...

JELENA: Nyugalom, kedves bíborosom! Tapasztaltabbakkal is megesik ez...

PLÉBÁNOS: Milyen bársonyos a bőröd...

JELENA: Olyan fehér vagy, sohase napozol? Ne olyan gyorsan, bíborosom, ne olyan... gyorsan! Én meglehetősen drága játékszer vagyok, tudod? Most egy sereg híres férfi megirigyelne... Oh, istenem, de jó ez...

(Szerelmi kiáltások, korális és fúga)

Szűcs Imre fordítása